

NEKOLIKO »RASTRESENIH« PISARA ILI KOMU SLUŽI ZAPIS?
DVA FRAGMENTA S BENEVENTANSKOM GENEALOGIJOM
PO LUKI IZ SREDNJOVJEKOVNE DALMACIJE

KATARINA LIVLJANIĆ

Université Sorbonne — Paris IV
Ensemble Dialogos

UDK/UDC: 78.033"12"

Izvorni znanstveni rad/Research Paper
Primljeno/Received: 15. 6. 2014.
Prihvaćeno/Accepted: 13. 11. 2014.

Nacrtak

Članak analizira odnos pisara i kantora kroz moguće primjene srednjovjekovnoga rukopisa s glazbenom notacijom u izvedbenoj praksi. Predmet ovoga razmatranja su dva dalmatinska fragmenta (iz Raba i Trogira) pisana beneventanskom notacijom, koji sadrže dijelove ili cjelovit napjev genealogije po Luki.

Ključne riječi: Srednjovjekovna glazba, gregorijanski koral, beneventanska neumat-ska notacija, Dalmacija, genealogija po Luki, izvedbena praksa, skriptor, kantor.

Key words: Medieval music, Gregorian chant, Beneventan neumatic notation, Dalmatia, Genealogy according to St. Luke, chant practice, scriptor, cantor.

Genealogija po Luki pripada kategoriji dugih narativnih čitanja u koralnom solističkom repertoaru. Prema nekim izvedbenim značajkama srodna je napjevima poput genealogije po Mateju, uskrsnoga *Exulteta* ili pak Jeremijinim lamentacijama u Velikom Tjednu. Svi se izvode uglavnom jednom godišnje, pjeva ih solist, a predstavljaju vrlo posebne i svečane trenutke u liturgijskim slavljinama. No, njihova melodijska struktura nije nužno temeljena na virtuoznim formulama kakve susrećemo primjerice u versima graduala ili ofertorija. Pjevač koji izvodi takvo oduže čitanje ima vrlo specifičan zadatak — kroz repetitivne formule interpretirati tekst, koristeći fluidnu ornamentaciju, te stvoriti sabranu i gotovo bezvremensku, ali ne i monotonu atmosferu.

U takvom kontekstu melodije poput genealogije ili *Exulteta*¹ predstavljaju vrlo zanimljivu temu za promatranje temeljne melodijske strukture kako je koristi *skladatelj* ili, točnije, usmena predaja, pisar ili pjevač. No, današnjem je istraživaču vrlo teško, da ne kažemo i nemoguće, razlučiti uloge *skladatelja*, pisara i kantora isključivo kroz prizmu zapisa. U odsutnosti zvučnih zapisa, nemoguće je analizirati organske promjene i modifikacije u usmenoj predaji neke melodije nastale prije više stoljeća. Unatoč tomu, jedine indikacije o izvedbenoj praksi potrebno je ipak pokušati iščitavati u pažljivom promatranju pisanih izvora.

Genealogija po Luki (Luka, 3.21-38; 4.1) sačuvana je u relativno velikom broju glazbenih rukopisnih izvora srednjovjekovne Dalmacije. Taj oduži odlomak Evanđelja izvodi se tijekom božićnog vremena, a pjeva ga solist (ili, u slučaju polifone genealogije, grupa vrsnih pjevača)² tijekom svečanih božićnih obreda (genealogija po Mateju) ili na Tri Kralja (genealogija po Luki). Prema A. Hughesu³ genealogija po Luki se pjeva na kraju epifanijske Službe čitanja u sekularnom obredu, te na osminu Epifanije u monastičkom obredu.

Struktura Lukina teksta podijeljena je u tri dijela:

- 1) uvodna sekcija koja opisuje Kristovo krštenje u Jordanu.
- 2) najduža sekcija koja nabroja generacije Isusovih predaka, idući od Josipa unatrag, do samoga Stvoritelja (...*qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei*).
- 3) zaključak scene na Jordanu.

Cjelovit tekst prema Vulgati glasi:

Genealogia Domini nostri Ihesu Christi secundum Lucam.

Factum est autem cum baptizaretur omnis populus et Iesu baptizato et orante apertum est caelum.

Et descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba in ipsum et vox de caelo facta est: tu es Filius meus dilectus in te conplacuit mihi.

Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta ut putabatur filius Ioseph

*qui fuit Heli qui fuit Matthat qui fuit Levi
 qui fuit Melchi qui fuit Iannae qui fuit Ioseph
 qui fuit Matthathiae qui fuit Amos qui fuit Naum
 qui fuit Esli qui fuit Naggae qui fuit Maath
 qui fuit Matthathiae qui fuit Semei qui fuit Iosech
 qui fuit Ioda qui fuit Iohanna qui fuit Resa
 qui fuit Zorobabel qui fuit Salathihel qui fuit Neri*

¹ O beneventanskom Exultetu vidi: Thomas Forrest KELLY: *The Exultet in Southern Italy*, Oxford University Press, New York— Oxford 1996.

² Michel HUGLO i James W. McKINNON: Gospel (i), *Grove Music Online. Oxford Music Online*, <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/11500> (zadnji pristup 15. ožujka 2010).

³ Andrew HUGHES: *Medieval Manuscripts for Mass and Office*, University of Toronto Press, Toronto 1982, 62.

qui fuit Melchi qui fuit Addi qui fuit Cosam
 qui fuit Helmadam qui fuit Her qui fuit Iesu
 qui fuit Eliezer qui fuit Iorim qui fuit Matthat
 qui fuit Levi qui fuit Symeon qui fuit Iuda
 qui fuit Ioseph qui fuit Iona qui fuit Eliachim
 qui fuit Melea qui fuit Menna qui fuit Matthata
 qui fuit Nathan qui fuit David qui fuit Iesse
 qui fuit Obed qui fuit Booz qui fuit Salmon
 qui fuit Naasson qui fuit Aminadab qui fuit Aram
 qui fuit Esrom qui fuit Phares qui fuit Iudae
 qui fuit Iacob qui fuit Isaac qui fuit Abraham
 qui fuit Thare qui fuit Nachor qui fuit Seruch
 qui fuit Ragau qui fuit Phalec qui fuit Eber
 qui fuit Sale qui fuit Cainan qui fuit Arfaxat
 qui fuit Sem qui fuit Noe qui fuit Lamech
 qui fuit Mathusalae qui fuit Enoch qui fuit Iared
 qui fuit Malelehel qui fuit Cainan qui fuit Enos
 qui fuit Seth qui fuit Adam qui fuit Dei.

*Jesus autem plenus Spiritu Sancto regressus est ab Iordane.*⁴

Tipovi melodija

Melodije genealogije iz dalmatinskih izvora pripadaju dvjema grupama. Sretna je okolnost da su oba melodijska tipa sačuvana u izvorima s dijastematskom notacijom, pa je iz toga moguće zaključiti da su obje melodije u D-modusu. Evo sheme tih dvaju melodijskih tipova u drugome dijelu genealogije koji donosi listu Kristovih predaka:

Trodijelna struktura

Riječ je o jednostavnoj melodijskoj strukturi. Lista Kristovih predaka podijeljena je u grupe od po tri imena (A1+A2+A3), a svaka je ta trodijelna rečenica ponovljena 25 puta (**primjer 1**).

74

A1   A2   A3
 Qui fu- it He-li. Qui fu- it Mathat. Qui fu- it Le- vi.

Primjer 1

⁴ Vidi http://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_nt_evang-lucam_lt.html#3. (pristup 9. ožujka, 2010).

Podvrsta ovoga melodijskoga tipa je vrlo jednostavna dvodijelna struktura: A1+A1+A3 (**primjer 2**).

72

A1   A1   A3

qui fu- it He-li. Qui fu- it Mathat. Qui fu- it Le- vi.

Primjer 2

Devetodijelna struktura

Ovaj je melodijski tip najučestaliji u dalmatinskim izvorima. Sastoji se od devet kratkih sekcija artikuliranih u trodijelne grupe (**primjer 3**). Melodija ima ambitus decime. Da bi tekst bio otpjevan sonorno i razumljivo pjevač mora biti vješt, posjedovati dobru kontrolu disanja i imati impostiran glas.

103

B1   B2   B3

Qui fu- it Es- li. Qui fu- it Nag- ge. Qui fu- it Ma- tah.

113

B4   B5   B6

Qui fu- it Matthathi-ae. Qui fu- it Se- me-i. Qui fu- it lo - sech

123

B7   B8   B9

Qui fu- it lo-da. Qui fu- it lo-anna. Qui fu- it Re- sa.

Primjer 3

Beneventanski fragmenti iz Raba i Trogira

Dalmatinski izvori genealogije po Luki pisani su beneventanskom notacijom. U nekima od njih uočavamo tragove normanskog utjecaja.⁵ Izvore je moguće datirati u period od 11. pa do kasnog 13. stoljeća. Geografska im je raširenost prilično velika: od Raba i Osora do Kotora.⁶

Nekoliko je autora već objavilo važne studije o genealogiji po Luki u srednjovjekovnoj Hrvatskoj,⁷ donijelo popise izvora, te komentiralo njihove melodijske verzije.

U ovom kratkom razmatranju htjela bih se osvrnuti na nekoliko detalja vezanih uz fragmente iz Raba i Trogira. Iako sam o izvorima genealogije u Dalmaciji već pisala, ova mi se dva izvora čine zanimljivima u jednom sasvim posebnom kontekstu — u odnosu zapisa i njegove upotrebljivosti u izvedbenoj praksi.

Rapski fragmenti

- Rapski fragmenti (Rab-R)
- Rab, Nadžupski ured, S.N., 13. st.⁸
- veći broj malih fragmenata pergamenta s neumiziranim odlomcima genealogije po Luki i po Mateju.

⁵ Richard GYUG: Innovation, Adaptation and Preservation: The Genealogies of Christ in the Liturgy of Medieval Dalmatia, in: Stanislav Tuksar (ur.): *Zagreb and Music 1094-1994*, Hrvatsko muzikološko društvo, Zagreb 1998, 35-55.

⁶ Riječ je o sljedećim izvorima:

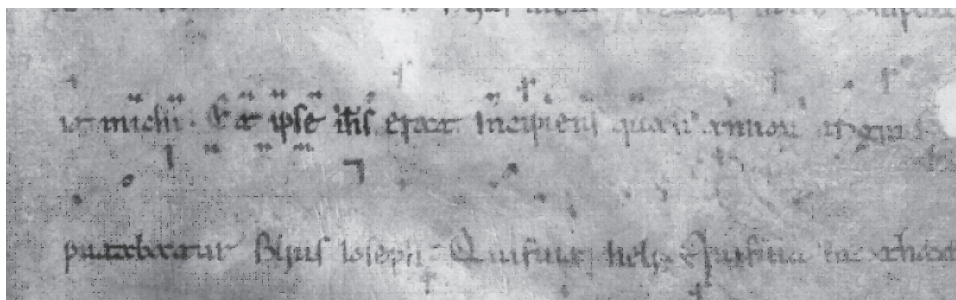
- *Osorski evanđelistar* (Vatican, Biblioteca Apostolica Vaticana, Borg. Lat 339, 11. st. ili kasnija kopija)
- *Kotorski lekcionar-pontifikal* (St. Petersburg, Biblioteka Rossijskoj Akademii Nauk, F. no. 200, 12. st.)
- *Kotorski misal* (Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin, Preussischer Kulturbesitz, lat. fol. 920, 12. st.)
- *Rapski fragmenti* (Rab, Nadžupski ured, S.N., 13. st.)
- *Trogirski fragment* (Beč, Universität, Institut für Österreichische Geschichtsforschung, br. 4, 13. st.)
- *Trogirski evanđelistar* (Trogir, Kaptolski arhiv, Riznica katedrale, br. 3, 13. st.)
- *Dubrovački misal* (Oxford, Bodlean library, Canon. Lit. 342, kasno 13. st.)

⁷ Miho DEMOVIĆ: Osam varijanti napjeva genealogije po Luki iz neumatskih rukopisa od X. do XII. stoljeća iz Hrvatske, *Dubrovnik*, 32 (1989) 5-6, 58-114; Richard GYUG: Innovation, Adaptation...; Katarina LIVLJANIĆ: The Genealogy According to St. Luke in Beneventan Dalmatia. Does the Scribe help the Singer?, in: Michael Scott Cuthbert — Sean Gallagher — Christoph Wolff (ur.): *City, Chant and the Topography of Early Music. In Honor of Thomas Forrest Kelly*, Harvard University Press, Cambridge MA — London 2013, 101-122.

⁸ Anđelko BADURINA: Fragmenti iluminiranog evanđelistara iz kraja 11. stoljeća u Rabu, *Peristil*, 8-9 (1967), 5-12; V. HRŠAK-FLAJŠMAN: Restauriranje fragmenata jednog iluminiranog evanđelistara s kraja 11. stoljeća, *Ljetopis JAZU* 73 (1979), 491-494; Virginia BROWN: A Second New List of Beneventan Manuscripts (II), *Mediaeval Studies*, 50 (1988), 611; Miho DEMOVIĆ: Osam varijanti napjeva genealogije, 80; R. GYUG: Innovation, Adaptation, 50.

Fragmenti su pronađeni u uvezima dvaju graduala iz 15. stoljeća. Rukopis je identificirao i rekonstruirao A. Badurina, a V. Hršak-Flajšman je opisala restauraciju fragmenata.⁹ M. Demović spominje rapsku kolekciju fragmenata kao dijelove vjerojatno dvaju različitih rukopisa (graduala identificiranih kao n° 3 i 10 u riznici rapske katedrale).¹⁰ Ta se hipoteza čini vjerojatnom, jer se iste sekcije Lukine genealogije pojavljuju dvaput, na dva mala komada pergamenta. No, potrebno je dalje istražiti fragmente zbog drugih nepravilnosti koje se javljaju u odlomcima genealogije, a o kojima će kasnije biti govora.

Skriptor dijastematske beneventanske notacije rapskih fragmenata ne koristi ključeve (koliko je moguće vidjeti na fragmentima), ali koristi *custos*. Zanimljiva je značajka notacije česta uporaba dvostrukoga *punctuma* valovite linije (sl. 1).

Slika 1: Rab-R, bez paginacije¹¹

Pogledajmo nekoliko primjera izabranih iz ovoga izvora koji reflektiraju odnos između zapisa i (moguće) izvedbe. Fragmenti vrlo vjerojatno potječu iz barem dvaju rukopisa (vidi **primjer 4**),¹² jer je na dva lista pergamene moguće identificirati isti dio genealogije dva puta (*qui fuit Iamne*).

Primjer 4: Rapski fragment

⁹ Zahvaljujem dr. Saši Lajšić koja mi je pomogla u identifikaciji ovoga izvora. Ova je analiza temeljena na mikrofilmu, na kojem zahvaljujem prof. Richardu Gyugu.

¹⁰ M. DEMOVIĆ: Osam varijanti, 80.

¹¹ Uz ljubazno dopuštenje rapskog župnika, don Antona Depikolozvane.

¹² M. DEMOVIĆ: Osam varijanti, 80.

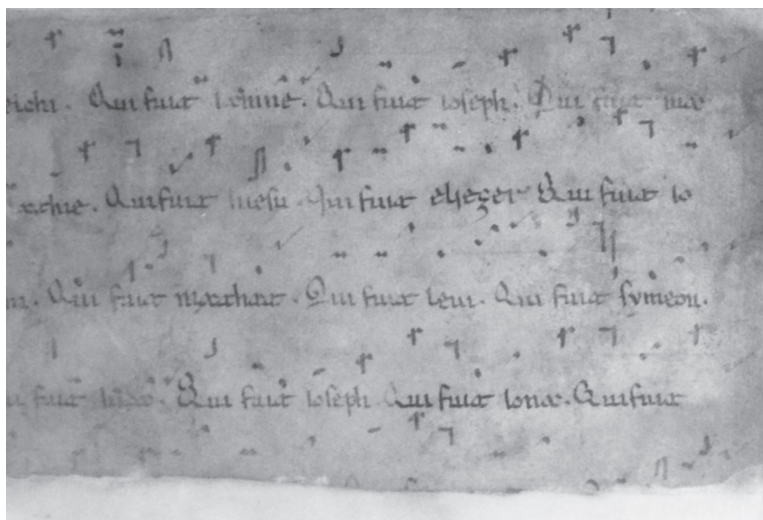
U tom je kontekstu vrlo teško govoriti o jasnoj melodijskoj strukturi jer se iz primjera 4 i 5 vidi da oba dijela ovih fragmenata miješaju elemente melodijskog tipa dvodijelne ili trodijelne (sekcije A1, A3) i devetodijelne (sekcije B1, B3, B4) strukture. Kako je izvor nekompletan, teško je izvući kakve definitivne zaključke o melodijskome tipu.

“ B1 A1 B3

qui fu- it He-li. Qui fu- it Mathat. Qui fu- it Le- vi.

Primjer 5: Rapski fragment

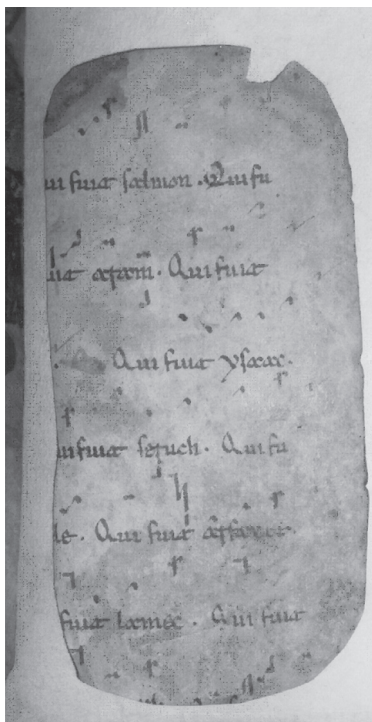
Ovaj izvor sadrži nekoliko nepravilnosti: glavna poteškoća u njihovu razumijevanju ne dolazi nužno iz malenih komadića pergamene jer nam poznavanje konteksta i strukture genealogije pomažu u sastavljanju komadića *puzzle-a* u cjelinu. Glavni problemi javljaju se na jednom istom komadu pergamene gdje susrećemo melodijske nedosljednosti, ili pak prekide u nizu imena koja ne slijede raspored iz Evandjelja. Primjerice, na istome komadu pergamenta, niz imena je poremećen: imena *Mathathie* i *Hiesu* dolaze jedno nakon drugoga (vidi ilustraciju 2, kraj prvog i početak drugoga reda), iako bi se *Hiesu* trebao pojaviti više redaka kasnije, nakon nekoliko generacija drugih Isusovih predaka nabrojanih između *Mathathie* i *Hiesu*.

Slika 2: Rapski fragmenti

Raspored melodijskih formula koje bi trebale odgovarati ovim imenima također je poremećen ovim »skokom«. U našem fragmentu imena *Mathathie* i *Hiesu* odgovaraju melodijama B2 i B3, iako bi, prema devetodijelnoj strukturi melodije, *Hiesu* trebao odgovarati melodijskoj formuli B9, kako je slučaj u drugim dalmatinskim rukopisima.¹³

Nakon ovog većeg komada pergamene, zapis genealogije nastavlja se na manjim fragmentima, te smo nažalost suočeni s kratkim sekcijama. Niz melodijskih formula djelomično slijedi seriju koja se nastavlja nakon imena *Hiesu*, barem do sekcije *qui fuit Esrom* koja odgovara formuli B7. Nakon ove sekcije, postaje sve teže i teže posložiti *puzzle* i pravilnu devetodijelnu strukturu, jer nedostaje velik broj elemenata: kada bismo pratili melodijsku seriju nakon *qui fuit Hiesu*, tada bi sekcija *qui fuit Seruch* morala odgovarati melodijskoj formuli B5, no ona je pjevana na melodiju B4. *Qui fuit Arfaxat* trebao bi odgovarati melodiji B1 i doći nakon *qui fuit Caynan*. Umjesto toga ustaljenog niza, jedno je ime propušteno, te *Arfaxat* dolazi s melodijom B8, na istom komadu pergamenta nakon *qui fuit Sale*, stvarajući još veću konfuziju (sl. 3).

Slika 3: Rapski fragmenti

¹³ Vidi K. LIVLJANIĆ: The Genealogy According to St. Luke, 110-115.

Sekvenca imena i pripadajućih im melodija u ostalim izvorima s devetodijelnom strukturom genealogije ne odgovara raspodjeli melodijskih formula u rapskim fragmentima.¹⁴

Teško je pretpostaviti da je ovaj izvor mogao biti korišten u izvedbi čak i kad je (ili ako je) bio dijelom cjelovitog rukopisa. Isto je tako prilično teško ovakvu *asimetričnu* organizaciju melodijskih sekcija vidjeti kao skriptorovu namjeru, jer i u tekstu nedostaje nekoliko dijelova. Da je i bila pjevana iz rapskih fragmenata, genealogija bi u izvedbi, i to na veliki blagdan Epifanije, bila nekompletna, što se čini prilično nevjerojatnim.

Je li možda moguće pretpostaviti da je rapski skriptor namjeravao napisati cjelovitu genealogiju, no brojne su greške učinile zapis neupotrebljivim u cjelovitom rukopisu? Je li to možda razlog zbog kojega su dijelovi ove »nesuđene« genealogije na koncu završili u uvezu korske knjige u Rabu, gdje su fragmenti kasnije pronađeni?

Trogirski fragment

- Trogirski fragment (Trogir-V)
- Beč, Universität, Institut für Österreichische Geschichtsforschung, Nr. 4, 13. st.¹⁵
- Dva bifolija s genealogijama po Luki i po Mateju (bez paginacije).

Drugi izvor koji bih htjela nakratko prokomentirati koristi najjednostavniji, dvodijelni, melodijski tip za pjevanje genealogije po Luki. Zapisan je beneventanskom notacijom bez ključa uz korištenje *custosa*.

Sekvenca melodijskih formula i imena je konzistentno organizirana: svaka grupa triju imena u drugome dijelu genealogije zapisana je u jednom retku, a inicijal Q (*Qui fuit...*) nalazi se uvijek na početku redaka, te na taj način olakšava pjevaču orijentaciju na stranici.¹⁶

U ovom nas razmatranju posebno zanima malen, ali znakovit detalj. Skriptor izvora Trogir-V na jednom je mjestu učinio vrlo znakovitu »grešku«. U sekciji *qui fuit Aminadab* on je na trenutak napustio ustaljenu dvodijelnu strukturu A1+A1+A3 i promijenio melodiju. Umjesto uobičajene melodije A1, on je zapisao razvijeniju melodiju A2, koja se inače nikada ne pojavljuje u ovome rukopisu i pripada trodijelnom melodijskome tipu genealogije (A1+A2+A3), kojeg ovaj rukopis ne

¹⁴ Vidi K. LIVLJANIĆ: *The Genealogy According to St. Luke*, 110-115.

¹⁵ E. A. LOEW: *The Beneventan Script. A History of the South Italian Minuscule. Second edition prepared and enlarged by Virginia Brown*, Rim 1980, (Sussidi eruditi, 33-34), sv. 2, 172; M. DEMOVIĆ: *Osam varijanti napjeva genealogije*, 59; R. GYUG: *Innovation, Adaptation*, 51.

¹⁶ O mnemotehničkim metodama za memorizaciju Kristova genealoškog stabla usp. Mary CARRUTHERS: *The Book of Memory*, Cambridge University Press, Cambridge 1990, 250-251.

sadrži. Potrebno je imati na umu da se melodijska struktura A1+A1+A3 ponavlja 25 puta. Ona je tijekom izvedbe postala skoro automatskom vokalnom gestom pjevača koji donosi nova imena kroz istu melodijsku formulu. Teško je zamisliti da u ovom »nabrajanju« pjevač mijenja melodijsku strukturu samo na jednom mjestu. O toj poteškoći (usudimo se reći i nelogičnosti) svjedoči i naknadni ispravak unesen na pergament (**primjer 6**).

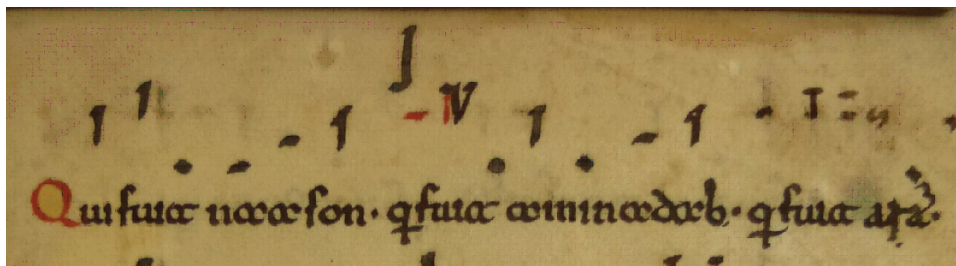
222

Trogir-V (frgm)

Qui fu- it Na-a-son. Qui fu- it A-mi-na-dab. Qui fu- it A- ram.

Primjer 6: Trogir-V

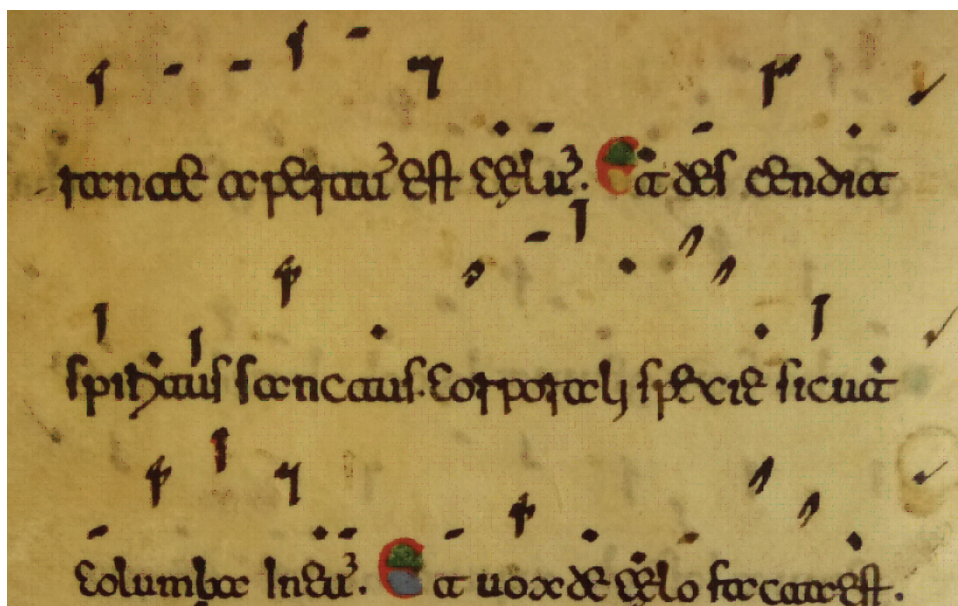
Melodija je ispravljena crvenom tintom (sl. 4) u očekivanu formulu A1, i na taj se način uspostavlja ustaljen raspored melodijskih formula A1+A1+A3. No, zanimljivo je ovdje promisliti sljedeće: iz kojeg je izvora skriptor prepisivao napjev? Je li riječ o kopistu-kantoru koji je kombinirao prepisivanje iz nekoga starijeg modela i »prepisivanje« iz vlastite memorije u kojoj je pohranjena drugačija, trodijelna melodija genealogije? Ili je, pak, moguće otići i korak dalje te zamisliti da je jednostavni melodijski materijal u ovom rukopisu samo temeljna struktura kojoj je pjevač dodavao ornamente tijekom izvedbe?

Slika 4: Trogir-V¹⁷

Dodajmo još jednu značajku notacije u ovom izvoru: u prvom dijelu genealogije (uvodni dio) te u trećem dijelu (zaključak scene na Jordanu, nakon liste Isusovih predaka) skriptor često koristi likvescentne neume, te neumu tipa *acuasta* (posebice u silaznim formulama, vidi sl. 5), koje daju dodatne indikacije za vokalnu artikulaciju.

¹⁷ Uz ljubazno dopuštenje Instituta für Österreichische Geschichtsforschung (posebno zahvaljujem Dr. Paulu Heroldu za reprodukciju ove ilustracije).

Slika 5: Trogir-V

Glazbena notacija u drugoj sekciji genealogije (s imenima Isusovih predaka) pisana je s više notacijske »rutine«, jednostavnijim, temeljnim neumatskim formama i manjim brojem likvescentnih neuma. Je li moguće zamisliti da je ta odluka temeljena i na različitom karakteru dvaju dijelova genealogije i na činjenici da se lista Isusovih predaka pjeva jednostavnim formulama repetitivne strukture, čijoj je izvedbi potrebna pjevačeva vještina u ornamentaciji jednostavnih i memoriziranih formula, negoli njihov precizan zapis?

***

Zaključiti bismo mogli sljedeće: da su ova dva izvora beneventanske genealogije iz dalmatinskih izvora pisana s različitim namjerama. Trogirski upućuje na vezu s izvedbenom praksom, sugerira skriptorove upute pjevaču, ili pak diskretne pisarove opise kantorove prakse, a možda je i predstavljao bazu za ornamentaciju i vokalnu artikulaciju tijekom izvedbe. Rapski fragmenti sadrže određen broj pisarovih odluka koje je teško provesti u izvedbi, pa stoga predstavljaju izvor koji možda i nije bio upotrebljiv u izvedbenoj praksi.

Ovo kratko razmatranje zasigurno neće donijeti nove spoznaje o već poznatim rukopisnim izvorima beneventanske genealogije po Luki u srednjovjekovnoj Dalmaciji, ali će možda na nešto osobniji način dotaknuti »kult« ili psihologiju skriptora i njihove veze s još misterioznijim srednjovjekovnim kantorima.

LITERATURA

- BADURINA, Anđelko: Fragmenti iluminiranog evanđelistara iz kraja 11. stoljeća u Rabu, *Peristil*, 8-9 (1967), 5-12.
- BROWN, Virginia: A Second New List of Beneventan Manuscripts (II), *Mediaeval Studies*, 50 (1988), 584-625.
- CARRUTHERS, Mary: *The Book of Memory*, Cambridge University Press, Cambridge 1990.
- DEMOVIĆ, Miho: Osam varijanti napjeva genealogije po Luki iz neumatskih rukopisa od X. do XII. stoljeća iz Hrvatske, *Dubrovnik* 32 (1989), 5-6, 58-114.
- GYUG, Richard F.: Innovation, Adaptation and Preservation: The Genealogies of Christ in the Liturgy of Medieval Dalmatia, u: Stanislav Tuksar (ur.): *Zagreb and Music 1094-1994*, Hrvatsko Muzikološko Društvo, Zagreb 1998, 35-55.
- HRŠAK-FLAJŠMAN, Vjera: Restauriranje fragmenata jednog iluminiranog evanđelistara s kraja 11. stoljeća, *Ljetopis JAZU* 73 (1979), 491-494.
- HUGHES, Andrew: *Medieval Manuscripts for Mass and Office*, University of Toronto Press, Toronto 1982.
- HUGLO, Michel i McKINNON, James W.: Gospel, u: *Grove Music Online. Oxford Music Online*, <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/11500> (zadnji pristup 15. ožujka 2010).
- KELLY, Thomas Forrest: *The Exultet in Southern Italy*, Oxford University Press, New York — Oxford 1996.
- LIVLJANIĆ, Katarina: The Genealogy According to St. Luke in Beneventan Dalmatia. Does the Scribe help the Singer?, u: Michael Scott Cuthbert — Sean Gallagher — Christoph Wolff (ur.), *City, Chant and the Topography of Early Music. In Honor of Thomas Forrest Kelly*, Harvard University Press, Cambridge MA — London 2013, 101-122.
- LOEW, E. A.: *The Beneventan Script. A History of the South Italian Minuscule. Second Edition Prepared and Enlarged by Virginia Brown*, Rim 1980, (Sussidi eruditi, 33-34).

Summary

»DISTRACTED« SCRIBES — OR WHOM DOES THE SCRIPT SERVE? TWO
BENEVENTAN FRAGMENTS FROM DALMATIA WITH GENEALOGY ACCORDING
TO SAINT LUKE

The article analyzes two fragments with Beneventan notation from Mediaeval Dalmatia. They contain parts or the entire Genealogy of Christ according to St Luke. The source from Trogir provides indications witnessing to the relation with the performance practice and oral tradition of the melodic type. The Rab fragments show a certain number of irregularities and discrepancies between the melodic and text sections, which do not belong to the usual nine-part genealogy melodic type and, therefore, might not have been used in performance.